

Υπόθεση C-392/21

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

24 Ιουνίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Curtea de Apel Cluj (Ρουμανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

12 Απριλίου 2021

Εκκαλών και πρωτοδίκως προσφεύγων:

TJ

Εφεσίβλητη και πρωτοδίκως καθής:

Inspectoratul General pentru Imigrări

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Έφεση που άσκησε ο εκκαλών και πρωτοδίκως προσφεύγων, TJ, κατά της εφεσίβλητης και πρωτοδίκως καθής, Inspectoratul General pentru Imigrări (γενικής επιθεώρησης μετανάστευσης, Ρουμανία) και κατά της αποφάσεως πολιτικού τμήματος που εξέδωσε το Tribunalul Cluj (πολυμελές πρωτοδικείο Cluj, Ρουμανία) στο πλαίσιο διοικητικής και φορολογικής διαφοράς σχετικά με τακτικούς δημοσίους υπαλλήλους

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, ζητείται η ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Έχει η έκφραση «ειδικά γυαλιά» του άρθρου 9 της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, την έννοια ότι δεν περιλαμβάνει τα γυαλιά οράσεως;
- 2) Έχει η έκφραση «ειδικά γυαλιά» του άρθρου 9 της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου την έννοια ότι αφορά μόνον γυαλιά που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στον χώρο εργασίας/κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών καθηκόντων;
- 3) Αφορά η υποχρέωση παροχής ειδικών γυαλιών, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 9 της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, αποκλειστικά την αγορά των γυαλιών από τον εργοδότη ή μπορεί να ερμηνευθεί διασταλτικά, ήτοι ως περιλαμβάνουσα και την περίπτωση κατά την οποία ο εργοδότης αναλαμβάνει τις αναγκαίες δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε ο εργαζόμενος προκειμένου να προμηθευθεί τα γυαλιά;
- 4) Συνάδει προς το άρθρο 9 της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου η κάλυψη των δαπανών αυτών από τον εργοδότη υπό τη μορφή γενικής μισθολογικής αύξησης, η οποία καταβάλλεται επί μόνιμης βάσεως ως «αύξηση λόγω επίπονων συνθηκών εργασίας»;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, άρθρο 9

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Hotărârea Guvernului nr. 1028/2006, privind cerințele minime de securitate și sănătate în muncă referitoare la utilizarea echipamentelor cu ecran de vizualizare (κυβερνητική απόφαση αριθ. 1028/2006 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης· στο εξής: απόφαση), με την οποία μεταφέρθηκε η οδηγία 90/270 στην έννομη τάξη της Ρουμανίας

«Άρθρο 12

Οι εργαζόμενοι δικαιούνται να υποβάλλονται σε κατάλληλη εξέταση των ματιών και της όρασης που διενεργείται από άτομο που έχει τα αναγκαία προσόντα:

- α) πριν αρχίσουν την εργασία σε οθόνη οπτικής απεικόνισης, με ιατρική εξέταση κατά την πρόσληψη·

β) κατά κανονικά χρονικά διαστήματα μετέπειτα·

γ) στην περίπτωση που αισθάνονται ενοχλήσεις στην όραση που μπορεί να οφείλονται στην εργασία σε οθόνη οπτικής απεικόνισης.

Άρθρο 13

Οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να περνούν από οφθαλμολογική εξέταση εάν τα αποτελέσματα της εξέτασης του άρθρου 12 το καθιστούν αναγκαίο.

Άρθρο 14

Εφόσον τα αποτελέσματα των εξετάσεων του άρθρου 12 ή των εξετάσεων του άρθρου 13 το καθιστούν αναγκαίο και εφόσον δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν κοινά γυαλιά, στον εργαζόμενο πρέπει να παρέχονται ειδικά γυαλιά ανάλογα με την εκάστοτε εργασία.

Άρθρο 15

Τα κατ' εφαρμογήν των άρθρων 12 έως 14 λαμβανόμενα μέτρα δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να συνεπάγονται οικονομική επιβάρυνση για τους εργαζομένους».

Legea nr. 319/2006, privind securitatea și sănătatea în muncă (ρουμανικός νόμος 319/2006 περί ασφάλειας και υγείας στην εργασία), του οποίου το άρθρο 5, στοιχείο j, προβλέπει ότι, ως «μέσο ατομικής προστασίας» νοείται «κάθε εξοπλισμός τον οποίον ο εργαζόμενος πρέπει να φορά ή να κρατά για να προστατευτεί από έναν ή περισσότερους κινδύνους για την ασφάλεια ή την υγεία του στην εργασία, καθώς και κάθε συμπλήρωμα ή εξάρτημα του εξοπλισμού που εξυπηρετεί αυτόν τον σκοπό».

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Ο προσφεύγων, TJ, άσκησε την από 19 Ιουνίου 2020 προσφυγή του κατά της καθής Inspectoratul General pentru Imigrări (γενικής επιθεώρησης μετανάστευσης) ενώπιον του Tribunalul Cluj (πολυμελούς πρωτοδικείου Κλουζ), με αίτημα να την υποχρεώσει το δικαστήριο να καταβάλει ποσό 2 629 ρουμανικών λεί (RON), το οποίο αντιστοιχεί στην αξία των ειδικών γυαλιών και στις ταμειακές αποδείξεις σχετικά με τη δαπάνη των γυαλιών οράσεως, των φακών, του σκελετού και της εργασίας.
- 2 Ο προσφεύγων επισήμανε ότι είναι υπάλληλος της Inspectoratul General pentru Imigrări (γενικής επιθεώρησης μετανάστευσης), της υπηρεσίας μετανάστευσης της επαρχίας Κουζ, και ότι αναγκάστηκε, δεδομένων των καθηκόντων του, να ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον εξοπλισμού με οθόνη οπτικής απεικόνισης, με τους ακόλουθους πρόσθετους παράγοντες κινδύνου: διαλείπων φωτισμός,

έλλειψη φυσικού φωτός, υπερβολική νευροψυχολογική φόρτιση και μείωση οπτικής οξύτητας.

- 3 Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι όλες αυτές οι περιστάσεις προκάλεσαν αυξημένη επιδείνωση της όρασής του, η οποία είχε καταστήσει αναγκαία, κατόπιν σύστασης του ειδικευμένου ιατρού, την αλλαγή των γυαλιών όρασής του λόγω αλλαγής των διοπτριών και διάγνωσης χαμηλής υπερμετρωπίας καθώς και πρεσβυωπίας.
- 4 Ο προσφεύγων επισήμανε ότι οι εν λόγω δαπάνες δεν καλύπτονταν από το εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, αλλά ότι, με την απόφαση 1028/2006 μεταφέρθηκε στην εθνική έννομη τάξη η οδηγία 90/270, η οποία προβλέπει ότι κάθε εργαζόμενος ο οποίος χρησιμοποιεί τακτικά εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης για σημαντικό χρονικό διάστημα, αντιμετωπίζει κίνδυνο προβλημάτων όρασης και πνευματικής κόπωσης. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι το άρθρο 15 της απόφασης 1028/2006 έχει ως σκοπό να διασφαλίσει ότι οι εργαζόμενοι δεν πρέπει να επιβαρύνονται με τις δαπάνες που συνεπάγεται η πρόληψη και η αντιμετώπιση επαγγελματικών δυσλειτουργιών που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της ασκούμενης δραστηριότητας, όπως η επιδείνωση της όρασης. Ο προσφεύγων ζήτησε από τον εργοδότη του να αναλάβει τη δαπάνη των γυαλιών, ωστόσο η απάντηση που έλαβε ήταν αρνητική.
- 5 Η καθής αμύνθηκε υποστηρίζοντας ότι ο προσφεύγων δεν απέδειξε ότι τα προβλήματα όρασής του δεν μπορούσαν να διορθωθούν με τη χρήση κοινών γυαλιών και ότι ο νομοθέτης προέβλεψε ότι στους υπαλλήλους πρέπει να παρέχονται ειδικά γυαλιά, αλλά όχι να τους επιστρέφεται το ποσό που δαπάνησαν για την αγορά τους.
- 6 Το Tribunalul Cluj (πολυμελές πρωτοδικείο Κλουζ) απέρριψε την προσφυγή του προσφεύγοντος κρίνοντας ότι, δυνάμει του άρθρου 14 της απόφασης 1028/2006, εφόσον πρέπει να χρησιμοποιηθούν ειδικά γυαλιά, στους εργαζόμενους πρέπει να παρέχονται τα εν λόγω ειδικά γυαλιά, αλλά όχι να τους επιστρέφεται το ποσό που δαπάνησαν για την αγορά τους.
- 7 Ο προσφεύγων άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Curtea de Apel Cluj (εφετείου Κλουζ, Ρουμανία).
- 8 Ενώπιον του εφετείου, ο εκκαλών και πρωτοδίκως προσφεύγων ζήτησε να υποβληθεί, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας 90/270.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 9 Με τους λόγους έφεσής του, ο εκκαλών και πρωτοδίκως προσφεύγων υποστήριξε ότι το άρθρο 14 της απόφασης 1028/2006 προβλέπει ότι στον εργαζόμενο πρέπει να παρέχονται ειδικά γυαλιά, χωρίς να θέτει περιορισμούς ως προς το πώς θα

υλοποιηθεί η εν λόγω υποχρέωση. Ο εκκαλόν ισχυρίστηκε ότι στο σχετικό για την υπό κρίση υπόθεση νομοθέτημα δεν αναφέρεται ρητά ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να παρέχονται τα γυαλιά αυτά.

- 10 Περαιτέρω, επισήμανε ότι απευθύνθηκε στην καθής για να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με την οικονομική κάλυψη που ήταν αναγκαία για την τήρηση της υποχρέωσης παροχής ειδικών γυαλιών και ότι έλαβε την απάντηση ότι δεν υπήρχε συγκεκριμένος προϋπολογισμός για την κάλυψη των δαπανών αυτών, ενώ η καθής του επέστησε την προσοχή του στο γράμμα του νόμου που προβλέπει αύξηση κατά 10 % σε περίπτωση επίπονων συνθηκών εργασίας.
- 11 Ο εκκαλόν και πρωτοδίκως προσφεύγων υποστηρίζει ότι η ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας είναι αναγκαία προκειμένου να επιλυθεί η διαφορά και ότι η έννοια των «ειδικών γυαλιών» πρέπει να ερμηνευθεί ομοιόμορφα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά μείζονα λόγο διότι ούτε η οδηγία είναι αρκετά σαφής όσον αφορά την εν λόγω έννοια. Κατά την άποψή του, πρέπει να διευκρινισθεί αν μπορούν να εμπίπτουν στην εν λόγω έννοια και τα γυαλιά οράσεως που χρησιμοποιούνται ενώπιον οθόνης οπτικής απεικόνισης και αν τα ειδικά αυτά γυαλιά πρέπει να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στον χώρο εργασίας ή μπορούν να χρησιμοποιούνται και εντός του πλαισίου άλλων δραστηριοτήτων, επί παραδείγματι αναψυχής. Περαιτέρω, εκτιμά ότι είναι αναγκαία ομοιόμορφη ερμηνεία και όσον αφορά τον τρόπο κάλυψης των δαπανών αυτών, ήτοι πρέπει να διευκρινιστεί αν οφείλει να αναλαμβάνει τις σχετικές δαπάνες ο εργοδότης ή αν αποκλειστικά ο εργοδότης οφείλει να αγοράζει τέτοιου είδους γυαλιά.
- 12 Ο εκκαλόν και πρωτοδίκως προσφεύγων ισχυρίζεται ότι δεν υπάρχει επαρκής εθνική εμπειρία εντός αυτού του πλαισίου, ότι ουδέποτε υποβλήθηκε το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι, σε επίπεδο κρατών μελών της Ένωσης, οι έννοιες ερμηνεύονται με διαφορετικό τρόπο.
- 13 Η εφεσίβλητη και πρωτοδίκως καθής ζητεί την απόρριψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την αιτιολογία ότι το Curtea de Apel Cluj (εφετείο του Κλουζ), με την υπ' αριθ. 1009/2017 απόφαση πολιτικού τμήματος, έκρινε ότι η έννοια των ειδικών γυαλιών αφορά τα γυαλιά που είναι απαραίτητα για τον εργαζόμενο τα οποία χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στον χώρο εργασίας για τη χρήση συσκευής ή εργαλείου, προκειμένου να προστατευθεί από την επίδραση βλαβερών, επικίνδυνων ή ρυπογόνων παραγόντων. Δεδομένου ότι τα γυαλιά όρασης δεν αποτελούν γυαλιά που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στον χώρο εργασίας, αλλά και στην καθημερινή ζωή, η εφεσίβλητη και πρωτοδίκως καθής εκτιμά ότι δεν μπορούν να εξομοιωθούν με τα ειδικά γυαλιά, κατά την έννοια του άρθρου 14 της απόφασης 1028/2006.
- 14 Είναι αληθές ότι δεν υφίσταται νομικός ορισμός των ειδικών γυαλιών, εντούτοις ο χαρακτηρισμός αυτού του είδους γυαλιών πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη αυστηρότητα προκειμένου να διακρίνονται από τα κοινά γυαλιά, κατηγορία στην

οποία επιπίπτουν στην πράξη τα γυαλιά οράσεως. Το γεγονός και μόνον ότι η ανάγκη χρήσης γυαλιών οράσεως προέκυψε κατόπιν του ελέγχου του ιατρού εργασίας, δεν αρκεί για τον χαρακτηρισμό αυτού του είδους γυαλιών ως «ειδικών», κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 14 της απόφασης 1028/2006.

- 15 Ένα άλλο σχετικό επιχείρημα συνίσταται επίσης στον καθιερωμένο ορισμό, κατά την έννοια του άρθρου 5, στοιχείο j, του νόμου 319/2006, περί ασφάλειας και υγείας στην εργασία, του όρου «μέσα ατομικής προστασίας». Συνεπώς, ως ειδικά γυαλιά νοούνται αυτά που συνδέονται στενά με την άσκηση της δραστηριότητας στον χώρο εργασίας.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της απόφασεως περί παραπομπής

- 16 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, ελλείπει ορισμού, στην οδηγία, περί ειδικών γυαλιών και κοινών γυαλιών, το δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμήσει ποια είναι τα είδη διόρθωσης της οράσεως που μπορούν να περιληφθούν στην κατηγορία των ειδών τα οποία πρέπει να παρέχονται από τον εργοδότη. Επομένως, πρέπει να διευκρινισθεί αν η φράση έχει την έννοια ότι περιλαμβάνει ή όχι τα γυαλιά οράσεως.
- 17 Το αιτούν δικαστήριο κρίνει επίσης σκόπιμο να διευκρινισθεί αν τα ειδικά γυαλιά, τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 9 της οδηγίας 90/270, προορίζονται αποκλειστικά για χρήση στον χώρο εργασίας/κατά την εκτέλεση των εργασιακών καθηκόντων, ή αν μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν εκτός του χώρου εργασίας.
- 18 Η ερμηνευτική δυσχέρεια απορρέει από το γεγονός ότι η οδηγία 90/270 συσχετίζει τα δικαιώματα των εργαζομένων και τις υποχρεώσεις των εργοδοτών με το αποτέλεσμα της οφθαλμολογικής εξέτασης που διενεργείται κατά την έναρξη και κατά τη διάρκεια της σχέσης εργασίας. Κατά συνέπεια, μια ενδεχόμενη αποδεκτή ερμηνεία, στο μέτρο που το άρθρο 9 της οδηγίας ρυθμίζει μια πτυχή των σχέσεων εργασίας, υπαγορεύει ότι τα γυαλιά που παρέχονται πρέπει πάντοτε να σχετίζονται με την εκτέλεση της εργασίας και, ως εκ τούτου, πρέπει να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στον χώρο εργασίας. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν γυαλιά, όπως γυαλιά όρασης (όπως τα επίμαχα στην υπό κρίση υπόθεση), τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο στον χώρο εργασίας, όσο και εκτός αυτού. Κατά συνέπεια, μπορεί να ληφθεί υπόψη ως κρίσιμο στοιχείο το γεγονός ότι τα γυαλιά χρησιμοποιούνται στον χώρο εργασίας, χωρίς να ασκεί επιρροή το γεγονός ότι χρησιμοποιούνται και εκτός του χώρου αυτού.
- 19 Μια άλλη πτυχή που ασκεί επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση σχετίζεται με την υποχρέωση που επιβάλλεται στον εργοδότη, δυνάμει του άρθρου 9 της οδηγίας 90/270, να παρέχει στους εργαζομένους τα ειδικά γυαλιά και να αναλαμβάνει ο ίδιος τις σχετικές δαπάνες. Αφενός, η οδηγία αναφέρεται ρητά μόνο στην εκ μέρους του εργοδότη παροχή των γυαλιών, αφετέρου, το ίδιο αποτέλεσμα επέρχεται και όταν ο εργοδότης αναλαμβάνει τις δαπάνες των γυαλιών τα οποία

αγόρασε ο εργαζόμενος. Η τελευταία αυτή περίπτωση παρουσιάζει επίσης το πλεονέκτημα ότι παρέχει στον εργαζόμενο τη δυνατότητα να λάβει, έγκαιρα, τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διορθώσει την όρασή του, χωρίς να χρειάζεται να αναμένει τις σχετικές ενέργειες του εργοδότη ενώ, στη συνέχεια, έχει το δικαίωμα να ζητήσει την επιστροφή του ποσού που δαπάνησε από τον εργοδότη.

- 20 Τέλος, τίθεται, στην υπό κρίση υπόθεση, το ζήτημα αν η υποχρέωση περί παροχής ειδικών γυαλιών μπορεί να θεωρηθεί ότι εκπληρώνεται μέσω χορήγησης μισθολογικής αύξησης λόγω των συνθηκών εργασίας. Πράγματι, η εκ μέρους του εργοδότη παροχή τέτοιων γυαλιών προϋποθέτει ότι αυτός αναλαμβάνει τις σχετικές δαπάνες ή, αν τούτο μπορεί να επιτευχθεί με την επιστροφή του ποσού που δαπάνησε ο εργαζόμενος για να τα αγοράσει, με την καταβολή χρηματικού ποσού στον εργαζόμενο. Στην περίπτωση κατά την οποία χορηγείται αύξηση στον εργαζόμενο λόγω των συνθηκών εργασίας, εκ των οποίων θεωρείται ότι επήλθε επιδείνωση της όρασης, τίθεται το ζήτημα αν τούτο αναιρεί ή όχι την υποχρέωση του εργοδότη προς παροχή των γυαλιών.